

[Etusivu](#) > ... > [Kanteen Nostaminen](#) > [Oikeusapu](#) > [Poland](#)

Oikeusapu

Sisällön tuottaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Puola

1 Mitä kustannuksia oikeudenkäyntiin liittyy, ja kuka ne yleensä maksaa?

Oikeudenkäyntikuluja aiheutuu, kun henkilö vetoaa oikeuksiinsa tai puolustaa niitä tuomioistuimessa. Oikeudenkäyntikuluja ovat tuomioistuinmaksut, asianosaiselle tai hänen edustajalleen oikeudenkäyntiin osallistumisesta aiheutuvat matkakulut ja asianosaiselle oikeudenkäyntiin osallistumisesta aiheutuva ansionmenetyks. Nämä kulut korvataan silloin kun asianosainen esittää asiansa oikeudessa itse tai muun avustajan kuin asianajajan (*adwokat*), oikeudellisen neuvonantajan (*radca prawny*) tai teollisoikeusasiamiehen (*rzecznik patentowy*) välityksellä. Korvauksen määrä vastaa kuitenkin enintään yhden oikeusalan ammattilaisen palkkiota. Jos avustajana on asianajaja, oikeudellinen neuvonantaja tai teollisoikeusasiamies, korvaus kattaa tällaisen avustajan palkkion.

Oikeudenkäyntikulut koostuvat erilaisista maksuista ja kuluista.

Tuomioistuinmaksu peritään tietyistä tuomioistuimelle toimitettavista asiakirjoista. Tällaiset asiakirjat ja niiden toimittamisen yhteydessä perittävät maksut esitetään oikeudenkäyntikuluista siviiliasioissa 28. heinäkuuta 2005 annetussa laissa (*Ustawa z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*). Laki sisältää myös kulujen laskentaa koskevat säännökset.

Maksu peritään muun muassa seuraavista asiakirjoista:

- haastehakemus tai vastakanne
- kanteen laajentamista tai tarkistamista koskeva kirjelmä, jonka vuoksi asian arvo nousee
- valitus (*apelacja* ja *zażalenie*)
- ylimpään oikeusasteeseen tehty kassaatiovalitus (*skarga kasacyjna*) ja valitus, jossa vaaditaan lainvoimaisen tuomion toteuttamista lainvastaiseksi
- takaisinsaantihakemus yksipuoliseen tuomioon
- maksumääräystä koskeva oikaisuvaatimus
- ensisijainen väliintulohakemus (*interwencja główna*) ja toissijainen väliintulohakemus (*interwencja uboczna*)
- hakemusasian vireillepanovaatimus
- konkurssihakemus
- kiinteistörekisteriin merkitsemistä tai kiinteistörekisteristä poistamista koskeva hakemus
- kansalliseen tuomioistuinrekisteriin (Krajowy Rejestr Sądowy, KRS) ja panttirekisteriin merkitsemistä sekä tällaisten merkintöjen muuttamista tai poistamista koskeva hakemus
- tuomion uudelleen käsittelyä koskeva hakemus
- välitystuomion kumoamista koskeva kanne
- tuomioistuinlakimiehen (*referendarz sądowy*) päätöstä koskeva valitus
- tuomioistuimen ulosottomiehen toimia koskeva valitus
- asiakirja-aineistoon perustuva pyyntö toimittaa jokin seuraavista asiakirjoista: jäljennös, ote, todistus tai muu asiakirja tai kopio ja pyyntö saada kopio kiinteistörekisteristä (rekisteröintimaksun alainen).

Kuluihin sisältyvät muun muassa

- oikeudenkäyntikuluista vapautetun asianosaisen matkakorvaukset, jotka liittyvät tuomioistuimen määräämään asianosaisen läsnäoloon tuomioistuimessa
- todistajille maksettavat korvaukset oikeudenistuntoon osallistumisesta johtuvista matka- ja majoituskuluista sekä ansion- ja tulonmenetyksistä
- asianosaiselle nimettyjen asiantuntijatodistajien, tulkkien ja edunvalvojien palkkiot ja kulukorvaukset
- tuomioistuimen käyttämän asiantuntijaneelin lausunnon perusteella tapahtuvasta todisteiden keräämisestä aiheutuvat vakiomääräiset kulut
- muille henkilöille tai instituutioille maksettavat maksut ja näille aiheutuneiden kulujen korvaaminen
- muut todisteiden hankkimisesta aiheutuvat kustannukset
- eläinten kuljetuksesta ja säilöönnotosta sekä esineiden kuljetuksesta ja säilyttämisestä aiheutuvat kustannukset
- kiinniotosta ja säilöössäpidosta aiheutuvat kustannukset
- kertasuoritukset, jotka maksetaan tuomioistuimen nimeämille edunvalvojille avioliiton pätemättömäksi julistamista, avioeroa ja asumuseroa koskeviin asioihin liittyvän taustaselvityksen tekemisestä sekä tuomioistuimen määräämien, lasten tapaamisoikeuteen liittyvien kontaktien valvonnasta
- tuomioistuimen lääkärin antamasta todistuksesta aiheutuvat kustannukset
- tuomioistuimen määräämän sovittelun kustannukset
- tiedoksiantokustannukset.

Jollei laissa tosin säädetä, asianosainen, joka jättää tuomioistuimeen maksullisen asiakirjan tai aiheuttaa kuluja, on velvollinen maksamaan tuomioistuinmaksut.

Esimerkiksi seuraavat on (ilman eri pyyntöä) lain nojalla vapautettu oikeudenkäyntikulujen maksamisesta:

- asianosainen, joka vaatii isyyden tai äitiyden vahvistamista ja esittää siihen liittyviä vaatimuksia (jos isyyden vahvistamista koskeva kanne osoittautuu ilmeisen perusteettomaksi, tuomioistuin voi käsittelyn päätteeksi antamassaan ratkaisussa kaikki asian olosuhteet huomioon ottaen velvoittaa hakijan maksamaan maksamatta olevat oikeudenkäyntikulut)
- elatusapua vaativa asianosainen ja vastaaja elatusavun pienentämistä koskevassa asiassa
- asianosainen, joka vaatii sopimuslausekkeiden toteamista kohtuuttomiksi
- työntekijä, joka nostaa kanteen tai vaatii hakemusasian vireillepanoa, jos saatavan arvo on enintään 50 000 Puolan zlotya (PLN), tai henkilö, joka tekee valituksen sosiaaliturvaa koskevissa asioissa
- asianosainen mielenterveyteen liittyvässä asiassa
- oikeustoimikelvoton henkilö menettelyissä, jotka koskevat hänen oikeustoimikelvottoman asemansa kumoamista tai muuttamista

Kulut maksetaan väliaikaisesti valtion varoista, jos ne liittyvät tuomioistuimen viran puolesta toteuttamiin toimiin (esimerkiksi silloin, kun se hyväksyy näytön ilman asianosaisen pyyntöä). Muista kuluista vastaa väliaikaisesti se asianosainen, joka on vaatinut kulut aiheuttanutta toimenpidettä. Tuomioistuin voi velvoittaa asianosaisen maksamaan kustannusten kattamiseksi ennakkoa eikä toteuta vaadittua toimenpidettä, jos sitä ei ole maksettu. Tuomioistuin päättää liikaa maksettujen ennakkojen palauttamisesta ja aiheutuneiden kustannusten kattamisesta lopullisessa tuomiossa.

Lopullisessa tuomiossa tuomioistuin ratkaisee myös sen, ketkä lopulta vastaavat oikeudenkäyntikuluista ja millä osuuksilla. Riita-asioissa yleisenä sääntönä on, että hävinnyt osapuoli vastaa kaikista (eli molemmille osapuolille aiheutuneista) kuluista. Jos kanne menestyy osittain, tuomioistuin voi velvoittaa asianosaiset vastaamaan omista kustannuksistaan (päättää, ettei kumpikaan asianosainen ole velvollinen korvaamaan toiselle asianosaiselle aiheutuneita kuluja) tai jakaa kulut osuuksiin (siten, että huonommin menestynyt asianosainen velvoitetaan korvaamaan tuomioistuimen määrittämä osuus toiselle asianosaiselle aiheutuneista kuluista). Hakemusasioissa (joissa päätetään esimerkiksi lasta koskevista tärkeistä asioista, perinnön saamisesta tai yhteisomistajuuden lopettamisesta) yleisenä sääntönä on, että kulut jaetaan tasan. Riippuen tilanteesta, muun muassa asianosaisten toiminnasta menettelyn aikana, tuomioistuin voi kuitenkin harkintansa mukaan määrätä toisin, esimerkiksi velvoittaa toisen asianosaisen maksamaan kaikki, myös toisille asianosaisille aiheutuneet kulut.

2 Mitä oikeusavulla tarkoitetaan?

Valtion varoista maksettavalla oikeusavulla helpotetaan hankalassa elämäntilanteessa tai vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien henkilöiden mahdollisuutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Oikeusavusta säädetään seuraavissa laeissa:

a) kansalliset asiat: siviiliprosessilaki ja oikeudenkäyntikuluista siviiliasioissa annettu laki

b) valtioiden rajat ylittävät asiat: edellä a kohdassa mainittujen lakien lisäksi laki, joka koskee oikeusapua EU-maissa käytävissä siviilioikeudellisissa menettelyissä ja oikeusapua pyrittäessä asian sovintoratkaisuun ennen oikeudenkäyntimenettelyn vireillepanoa (*Ustawa o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania*).

Valtioiden rajat ylittävät asiat ovat tapauksia, joissa hakija, jolla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa (Tanskaa lukuun ottamatta), hakee oikeusapua Puolan tasavallassa vireille pantavassa tai jo vireillä olevassa menettelyssä taikka sovintoratkaisuun pyrkimistä varten riita-asiassa, jossa Puolan tuomioistuimet ovat toimivaltaisia. Kyse voi olla myös tapauksista, joissa hakija, jonka kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka on Puolan tasavallassa, hakee oikeusapua toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa (Tanskaa lukuun ottamatta) vireille pantavassa tai toteutettavassa menettelyssä taikka sovintoratkaisuun pyrkimistä varten riita-asiassa, jossa kyseisen valtion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia.

Oikeusapu käsittää

- vapautuksen oikeudenkäyntikuluista, jolloin asianosaisen ei tarvitse asian vireillepanon tai vireilläolon aikana maksaa etukäteen maksuja ja kuluja, sekä tuomioistuimeen matkustamisesta aiheutuvat kulut, jos tuomioistuin velvoittaa asianosaisen osallistumaan oikeudenistuntoon henkilökohtaisesti
- tuomioistuimen suorittaman oikeudenkäyntiavustajan nimeämisen, johon sisältyy haastehakemuksen laadinta (ja valtioiden rajat ylittävissä tapauksissa myös oikeudellisen neuvonnan antaminen sekä tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu), jolloin asianajaja edustaa asianosaista maksutta
- lisäksi valtioiden rajat ylittävissä tapauksissa, kun hakija on tehnyt oikeusapuhakemuksen toisessa jäsenvaltiossa vireille pantavassa tai jo vireillä olevassa menettelyssä:

a) vapautuksen kustannuksista, jotka aiheutuvat oikeusapuhakemuksen ja tarvittavien liiteasiakirjojen kääntämisestä toisessa jäsenvaltiossa

b) asianajajan tai oikeudellisen neuvonantajan nimeämisen antamaan hakijalle oikeusapua Puolan tasavallassa sellaista oikeudenkäyntiä varten, joka on määrä panna vireille tai joka on jo vireillä toisessa jäsenvaltiossa, siihen päivään saakka, jona kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen vastaanottaa oikeusapuhakemuksen.

Oikeusapu voi kattaa kaikki oikeudenkäyntikulut tai vain osan niistä. Osittainen oikeusapu voi kattaa vain joko tuomioistuimen suorittaman oikeudenkäyntiavustajan nimeämisen ilman oikeudenkäyntikuluista vapauttamista tai tuomioistuimen suorittaman oikeudenkäyntiavustajan nimeämisen siten, että asianosainen vapautetaan osasta oikeudenkäyntikuluja (esimerkiksi kustannusten tietystä osuudesta tai tietyistä kustannuksista).

Puolassa on mahdollisuus saada myös tilapäistä oikeusapua niin kutsutun maksuttoman oikeusavun (nieodpłatna pomoc prawna) yhteydessä. Maksuttomasta oikeusavusta säädetään maksuttomasta oikeusavusta, maksuttomasta kansalaisten neuvonnasta ja oikeustieteellisestä koulutuksesta 5. elokuuta 2015 annetussa laissa (Ustawa z 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej). Maksuton oikeusapu kattaa

- asianajajan tai oikeudellisen neuvonantajan antaman maksuttoman oikeudellisen neuvonnan, myös vireillä olevan oikeudenkäynnin yhteydessä
- asiakirjaluonnoksen maksuttoman laadinnan, lukuun ottamatta vireillä olevan asian oikeudenkäyntiasiakirjoja
- oikeudenkäyntikuluista vapauttamista ja/tai tuomioistuimen suorittamaa oikeudenkäyntiavustajan nimeämistä koskevan hakemuksen maksuttoman laadinnan vireillä olevassa oikeudenkäynnissä
- maksuttoman sovittelun.

3 Millä perusteella oikeusapua voidaan myöntää?

Oikeudenkäyntiin liittyvää oikeusapua voivat saada sekä luonnolliset henkilöt että oikeushenkilöt ja muut organisaatioyksiköt, joilla on lakisäateinen oikeus olla asianosaisena tällaisissa menettelyissä, vaikka ne eivät ole

oikeushenkilöitä.

Luonnollinen henkilö voidaan vapauttaa oikeudenkäyntikuluista, jos hänelle tai hänen perheelleen aiheutuu tai uhkaa aiheutua vaikeuksia niiden maksamisesta.

Oikeushenkilö tai organisaatioyksikkö, jolla on lakisääteinen oikeus olla asianosaisena oikeudenkäynneissä, voidaan vapauttaa kustannuksista, jos se ei pysty maksamaan niitä. Kaupallisten yritysten (paitsi niiden, joissa Valtiokonttori on ainoa osakas tai osakkeenomistaja) on lisäksi osoitettava, etteivät niiden osakkaat tai osakkeenomistajat pysty lisäämään yrityksen varoja tai myöntämään sille lainaa.

Myös yhteiskunnalliset organisaatiot, jotka eivät osallistu taloudelliseen toimintaan, voivat hakea vapautusta oikeudenkäyntikuluista omissa asioissaan, jotka liittyvät kuluttajansuoja-, ympäristönsuojelu- ja sosiaaliturva-aloilla toteutettavaan sosiaaliseen toimintaan tai tieteeseen, koulutukseen, kulttuuriin, urheiluun, hyväntekeväisyyteen tai sosiaalihuollon toimintaan.

Oikeusavun myöntämiselle ei ole vahvistettu tarkkaa tuloarajaa. Tuomioistuin päättää oikeusavun myöntämisestä harkintansa mukaan ottaen huomioon asianosaisen tulojen, varojen ja menojen koostumuksen sekä hänen huollettavanaan olevien henkilöiden määrän. Tuomioistuin voi myös todeta, ettei asianosainen pysty maksamaan oikeudenkäyntiavustajan palkkioita mutta pystyy maksamaan ainakin osan muista oikeudenkäyntikuluista tai ne kaikki.

Kansallisissa menettelyissä tuomioistuin voi lisäksi kieltäytyä nimeämästä oikeudenkäyntiavustajaa vaikka asianosainen on vähävarainen, jos se katsoo, ettei asiassa tarvita avustajaa. Käytännössä tällainen tilanne on silloin, kun asia ei ole monimutkainen, etenkin jos asianosainen on osoittanut siihenastisessa oikeudenkäynnissä olevansa perillä lainsäädännöstä ja menettelystä.

Valtioiden rajat ylittävissä asioissa tuomioistuin voi evätä oikeusavun henkilöiltä, jotka asuvat tai oleskelevat toisessa EU-maassa (lukuun ottamatta Tanskaa), jos haetulle avulle tai oikeuksien puolustamiselle ei selvästikään ole perusteita. Oikeusapu voidaan evätä myös oikeudenkäynnin asiakysymykseen liittyvistä syistä, jos hakijalle on myönnetty oikeusapua aiemmin kyseisessä asiassa sen sovintoratkaisua varten ennen siviilioikeudellisen menettelyn vireillepanoa, mutta asiaa ei ole saatu ratkaistua.

Oikeusavun myöntämisen muodollisena edellytyksenä on, että hakemus jätetään tuomioistuimelle jäljempänä 6-8 kohdassa esitetyllä tavalla.

Edellä esitetystä poiketen on huomattava, että puolan kieltä taitamattomalle henkilölle voidaan pyynnöstä myöntää mahdollisuus käyttää oikeudenistunnossa maksutta tulkkia. Pyyntö on toimitettava asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle (tai tuomioistuimelle, jonka on tarkoitus käsitellä asiaa, jos pyyntö esitetään ennen oikeudenkäyntimenettelyn vireillepanoa). Pynnön ei tarvitse täyttää samanlaisia muotovaatimuksia kuin oikeusapuhakemusten. Tästä säädetään yleisten tuomioistuinten organisaatiosta 27. heinäkuuta 2001 annetun lain (*Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku prawo o ustroju sądów powszechnych*) 5 §:ssä. Asianosaisen, joka hakee maksutonta apua tuomioistuimeen toimitettavien kirjelmien ja asiakirjojen kääntämiseen, on sen sijaan haettava oikeusapua tavalliseen tapaan.

Ainoastaan luonnolliset henkilöt, myös liikkeenharjoittajat, jotka eivät työllistä muita henkilöitä (itsenäiset ammatinharjoittajat), ovat oikeutettuja maksuttomaan oikeusapuun, jos he eivät pysty maksamaan maksullisesta oikeudellisesta avusta aiheutuvia kuluja.

Asianajaja tai oikeudellinen neuvonantaja voi pakottavista syistä kieltäytyä tarjoamasta maksutonta oikeusapua ja ilmoittaa siihen oikeutetulle henkilölle piirikunnan (powiat) muista maksutonta oikeusapua tarjoavista tahoista.

Jos todetaan, ettei oikeusapuun oikeutetun henkilön ilmoittamaa ongelmaa pystytä ratkaisemaan kokonaan tai osittain tarjoamalla maksutonta oikeusapua - ja etenkin, jos ongelma ei ole pelkästään oikeudellinen -, asianajajan tai oikeudellisen neuvonantajan on annettava kyseiselle henkilölle tietoa muista mahdollisuuksista saada asianmukaista apua maksuttomien neuvontapalvelujen tarjoajilta. He voivat esimerkiksi toimittaa hänelle maksutonta neuvontaa tarjoavan yksikön palveluista kertovan tietolehtisen (karta informacyjna poradnictwa).

Oikeusapua ei myönnetä myöskään silloin, kun maksuttoman oikeusavun on tarkoitus kattaa maksuton sovittelu, jos tuomioistuin tai muu viranomainen on siirtänyt asian sovitteluun ja jos asianosaisten suhteessa voidaan

perustellusti epäillä esiintyvän väkivaltaa.

4 Myönnetäänkö oikeusapua kaikenlaisiin oikeudenkäynteihin?

Kyllä. Oikeusapua voidaan myöntää kaikissa yksityisoikeudellisissa asioissa, muun muassa perhe-, kauppa- ja työoikeutta sekä sosiaaliturvaa (esimerkiksi vanhuuseläkettä ja elinkorkoja) koskevissa asioissa.

5 Onko kiireellisten tapausten varalle olemassa erityismenettelyä?

Kiireellisiä tapauksia varten ei ole erityismenettelyä.

6 Mistä saan lomakkeen oikeusavun hakemista varten?

Kansallisissa menettelyissä oikeusavun hakemista varten ei ole erityistä hakulomaketta. Hakemus voidaan tehdä kirjallisesti tai suullisesti.

Valtioiden rajat ylittävissä asioissa voidaan käyttää vakiolomaketta, joka on esitetty 9 päivänä marraskuuta 2004 annetun komission päätöksen N:o 2004/844/EY liitteessä (päätös oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset annetun neuvoston direktiivin 2003/8/EY mukaisen vakiolomakkeen laatimisesta oikeusapuhakemuksia varten). Lomakkeen saa sen tuomioistuimen kirjaamosta, jossa asia on vireillä tai jossa se on tarkoitus panna vireille. Sen voi myös ladata oikeusministeriön verkkosivustolta. Lomakkeen käyttö ei ole kuitenkaan pakollista. Hakemukseen on liitettävä selvitys, jossa on yksityiskohtaiset tiedot hakijan perhetilanteesta, varallisuudesta, tuloista ja tulolähteistä. Hakemukseen, jossa haetaan oikeusapua asian ratkaisemiseksi sovittelussa ennen siviilioikeudellisen menettelyn vireillepanoa, on liitettävä myös yksityiskohtainen selvitys asian tosiseikoista.

Lomakkeen käyttö on pakollista ainoastaan toisessa EU-maassa vireillä olevissa rajat ylittävissä asioissa silloin kun asianosaisena on Puolan kansalainen tai henkilö, jolla on pysyvä oleskeluoikeus Puolassa.

Rajat ylittävissä tapauksissa hakemus voidaan tehdä puolan lisäksi myös englanniksi.

7 Mitä asiakirjoja oikeusapuhakemukseen on liitettävä?

Haettaessa oikeudenkäyntikuluista vapauttamista tai tuomioistuimen suorittamaa oikeudenkäyntiavustajan nimeämistä kansallisissa oikeudenkäynneissä hakemukseen on liitettävä selvitys perhetilanteesta, varallisuudesta, tuloista ja tulolähteistä käyttäen mallia, joka on liitetty oikeusministerin 3. lokakuuta 2016 antamaan asetukseen tuomioistuimen nimeämän asianajajan tarjoaman maksuttoman oikeusavun maksamisesta valtion varoista (*Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu*). Hakemusmallit ovat saatavilla sähköisessä muodossa tuomioistuinten verkkosivuilla, oikeusministeriön verkkosivustolla ja paperimuodossa tuomioistuinten kirjaamoissa puolaksi. Tämä on muodollinen vaatimus, ja hakemus hylätään, ellei siinä olevia puutteita korjata viikon kuluessa tuomioistuimen esittämästä pyynnöstä. Jos hakemuksessa esitetty tilanne herättää epäilyjä, tuomioistuin voi määrätä hakijan toimittamaan lisäselvityksiä tai -asiakirjoja hänen todellisen tilanteensa selvittämiseksi.

Rajat ylittävissä menettelyissä henkilön, joka asuu tai oleskelee pysyvästi toisessa EU-maassa (Tanskaa lukuun ottamatta), on liitettävä hakemukseen seuraavat asiakirjat:

- asiakirjat, joilla todistetaan hakemuksessa olevat tiedot oikeiksi
- hakijan kansalaisuutta, asuinpaikkaa tai vakinaista asuinpaikkaa koskevat asiakirjatodisteet, ja jos hakija ei ole EU-maan kansalainen, asiakirjatodiste siitä, että hän asuu EU-maassa kyseisen maan lainsäädännön mukaan laillisesti
- hakijan selvitys siitä, onko hänelle jo myönnetty oikeusapua kyseessä olevan asian ratkaisemiseksi sovittelussa, ja jos on, mutta asiaa ei ole saatu ratkaistua, selvitys tilanteeseen johtaneista syistä.

Edellä mainitut asiakirjat on käännettävä puolan tai englannin kielelle henkilöllä, jolla on pätevyys käntää virallisia asiakirjoja pyynnön esittäneessä EU-maassa.

Jos rajat ylittävissä oikeudenkäynneissä tehtävästä hakemuksesta puuttuu jokin vaadittava tieto tai tietojen paikkansapitävyyttä on syytä epäillä, tuomioistuin pyytää hakijaa toimittamaan lisäselvityksiä tai -asiakirjoja asettamassaan määräajassa, joka voi olla enintään yksi kuukausi. Hakija voi toimittaa jäljennöksiä veroilmoituksista, tilioitteista, pankki- tai arvopaperitalletuksista tai todistuksista, joista ilmenee saatujen palkkojen, palkkioiden ja muiden korvausten tai etuuksien, eläkkeiden, elinkorkojen ja elatusapujen määrä. Jos määräaika ei noudateta, tuomioistuin tutkii hakemuksen annettujen tietojen perusteella.

Nopeuttaakseen hakemuksensa käsittelyä kansallisissa tai rajat ylittävissä oikeudenkäynneissä hakijan on käytännössä liitettävä siihen alusta alkaen kaikki asiakirjat, joita hän pitää tarpeellisina taloudellisen tilanteensa osoittamiseksi, erityisesti edellä mainitut asiakirjat.

Maksutonta oikeusapua haettaessa hakemukseen on liitettävä hakijan ilmoitus siitä, ettei hän pysty maksamaan oikeusavusta aiheutuvia kustannuksia. Liiketoimintaansa liittyvää maksutonta oikeusapua hakevan henkilön on toimitettava lisäksi ilmoitus siitä, ettei hän ole edellisen vuoden aikana työllistännyt muita henkilöitä. Edellä mainitut ilmoitukset on laadittava oikeusapukeskuksissa saatavilla olevien, ennalta määritettyjen mallien mukaisesti. Ilmoitukset on toimitettava maksutonta oikeusapua tarjoavalle henkilölle.

Koska maksutonta oikeusapua tarjotaan yleensä suoraan oikeusapukeskuksessa heti hakemuksen jättämisen jälkeen, hakijan on tarjottavan avun tuloksellisuuden varmistamiseksi pystyttävä esittämään myös henkilötodistus ja kaikki oikeudellisen kysymyksen esittämiseen tarvittavat asiakirjat.

8 Minne oikeusapuhakemus toimitetaan?

Oikeudenkäyntikuluista vapauttamista tai tuomioistuimen suorittamaa oikeudenkäyntiavustajan nimeämistä koskeva hakemus on toimitettava siihen tuomioistuimeen, jossa kansallisen riita-asian oikeudenkäynti on tarkoitus panna vireille tai jossa se jo on vireillä.

EU-maassa (lukuun ottamatta Tanskaa) asuva tai vakituisesti oleskeleva luonnollinen henkilö, joka hakee oikeusapua puolalaisessa tuomioistuimessa vireille pantavassa tai jo vireillä olevassa rajat ylittävissä oikeudenkäynnissä, voi hakea sitä siinä tuomioistuimessa, jossa pääasian oikeudenkäynti on vireillä tai jossa se on tarkoitus panna vireille. Jos hakemus koskee täytäntöönpanomenettelyissä annettavaa oikeusapua, se on jätettävä sen alueen toimivaltaiselle alioikeudelle (*sąd rejonowy*), jossa päätös pannaan tai on tarkoitus panna täytäntöön. Oikeusapuhakemuksia voidaan toimittaa myös Puolan oikeusministeriön kautta tai sen EU-maan nimetyn toimivaltaisen viranomaisen kautta, jossa hakija asuu tai oleskelee vakituisesti. Oikeusministeriö toimittaa tällaiset hakemukset viipymättä toimivaltaiselle tuomioistuimelle.

Puolassa asuva tai vakituisesti oleskeleva luonnollinen henkilö, joka hakee oikeusapua asiassa, joka on tarkoitus panna vireille tai joka on jo vireillä toisessa EU-maassa (lukuun ottamatta Tanskaa), voi jättää hakemuksen tämän toisen EU-maan toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Hakemus voidaan toimittaa myös Puolassa sijaitsevan asuinpaikan tai vakituisen oleskelupaikan osalta toimivaltaisen alueellisen tuomioistuimen kautta.

Maksutonta oikeusapua koskevassa järjestelmässä oikeusapuhakemus voidaan toimittaa johonkin Puolan oikeusapukeskuksista, joita on piirikunnissa ja piirikunnan aseman saaneissa kaupungeissa. Oikeusapukeskusten sijainnit ja yhteystiedot löytyvät osoitteesta <https://darmowapomocprawna.ms.gov.pl/pl/mapa-punktow/>

9 Miten saan tietää, onko minulla oikeus saada oikeusapua?

Puolalainen tuomioistuin antaa hakijalle tiedoksi oikeudenkäyntikuluista vapauttamista tai tuomioistuimen suorittamaa oikeudenkäyntiavustajan nimeämistä koskevasta hakemuksesta tekemänsä päätöksen. Hakemuksen tilasta ja hyväksymisestä saa tietoa myös puhelimitse tai sähköpostitse.

Maksuttoman oikeusavun tarjoava keskus ilmoittaa hakijalle suoraan, onko tämä oikeutettu maksuttomaan oikeusapuun.

10 Miten minun tulee toimia, jos minulla on oikeus saada oikeusapua?

Lisätoimia ei tarvita, jos hakijalle on myönnetty vapautus oikeudenkäyntikuluista. Jos vapautuksen saaneelle asianosaiselle aiheutuu kuitenkin kuluja oikeuksiensa käytöstä (kuten käännskuluja tai matkakuluja silloin, kun

hänet on kutsuttu osallistumaan oikeudenistuntoon henkilökohtaisesti), hänen on tarvittaessa pyydettävä tuomioistuimelta ennakkoa tällaisia kuluja varten. Muuten tuomioistuin voi edellyttää, että vapautuksen saanut asianosainen maksaa kulut väliaikaisesti, ja korvaa ne hänelle myöhemmin. Jos ennako myönnetään, se on selvitettävä laskujen perusteella kuukauden kuluessa ennakkomaksun saamisesta ja joka tapauksessa ennen kuin oikeudenkäyntikuluista päätetään lopullisesti.

Jos asiassa on nimetty asianajaja tai oikeudellinen neuvonantaja, heihin on oltava yhteydessä. Hakija saattaa myös saada tuomioistuimelta jäljennöksen asianajajan tai oikeudellisen neuvonantajan nimeämisestä tehdystä päätöksestä, josta ei kuitenkaan käy ilmi nimetyn asianajajan tai oikeudellisen neuvonantajan koko nimi eikä prosessiosoite. Tuomioistuin toimittaa nämä tiedot kirjeitse sen jälkeen, kun se on saanut ne toimivaltaiselta alueelliselta asianajajayhdistykseltä tai alueelliselta oikeudellisten neuvonantajien liitolta.

Jos tuomioistuin on myöntänyt hakijalle vapautuksen kaikista tai joistakin oikeudenkäyntikuluista ennen oikeudenkäyntimenettelyn vireillepanoa, hänen on liitettävä haastehakemukseen tai muuhun oikeudenkäynnin vireillepanoasiakirjaan jäljennös vapautuspäätöksestä.

Maksutonta oikeusapua koskevassa järjestelmässä oikeusapuun oikeutetuksi todettu henkilö saa oikeusavun sovitusmuodossa suoraan oikeusapukeskuksesta.

11 Jos oikeusapua on myönnetty, kuka valitsee asianajajan?

Asianajajan tai oikeudellisen neuvonantajan nimeää toimivaltainen alueellinen asianajajayhdistys tai alueellinen oikeudellisten neuvonantajien liitto, mutta jos hakemuksessa mainitaan nimeltä tietty avustaja, hänet nimetään mahdollisuuksien mukaan hakijan avustajaksi hänen omalla suostumuksellaan. Asianajaja tai oikeudellinen neuvonantaja voi kieltäytyä tehtävästä pakottavista syistä, jolloin asianajajien itsesääntelyelin nimeää toisen avustajan. Jo nimetyn avustajan vaihtamista voidaan pyytää painavista syistä oikeudenkäynnin aikana.

Pyynnössä on mahdollista esittää toivomus, että avustaja hallitsee hyvin tietyn vieraan kielen ja on erikoistunut tiettyyn oikeudenalaan, ja etenkin sitä, että hän on asianajaja tai oikeudellinen neuvonantaja. Käytännössä tuomioistuin hyväksyy tällaisen pyynnön.

Maksutonta oikeusapua koskevassa järjestelmässä ei voi valita asianajajaa tai oikeudellista neuvonantajaa. Tällaisen oikeusavun tarjoaa hakijan valitseman oikeusapukeskuksen palveluksessa oleva asianajaja tai oikeudellinen neuvonantaja tai kyseisen asianajajan tai oikeudellisen neuvonantajan hyväksymä juristiharjoittelija.

12 Kattaako oikeusapu kaikki menettelyyn liittyvät kustannukset?

Kaikista oikeudenkäyntikuluista vapautetun asianosaisen ei tarvitse maksaa tuomioistuinmaksuja, eikä hänelle aiheudu mitään muita kuluja. Jos asianosainen on vapautettu oikeudenkäyntikuluista vain osittain, hänen on maksettava tuomioistuinmaksut ja muut kulut, joita vapautus ei kata. Jos kyseinen asianosainen voittaa asian, tuomioistuin velvoittaa hävinneen asianosaisen korvaamaan nämä kulut voittaneelle asianosaiselle käsittelyn päätteeksi antamassaan ratkaisussa.

Jos oikeudenkäyntikuluista vapautettu asianosainen häviää asian kokonaan tai osittain, tuomioistuin velvoittaa käsittelyn päätteeksi antamassaan ratkaisussa tämän asianosaisen korvaamaan toiselle asianosaiselle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut (mutta ei Valtiokonttorille aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja).

13 Jos oikeusavun määrää on rajoitettu, kuka vastaa lopuista kustannuksista?

Jos hakija on vapautettu oikeudenkäyntikuluista vain osittain, hänen on maksettava muut kulut itse.

14 Kattaako oikeusapu myös muutoksenhakuvaiheen?

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen myöntämä oikeusapu kattaa myös muutoksenhaku- ja täytäntöönpanomenettelyt. Asianosainen, jolla ei ole ensimmäisessä oikeusasteessa avustajaa (esimerkiksi

asianajajaa), voi hakea tällaista avustusta toisessa oikeusasteessa. Ylimääräisen muutoksenhaun tapauksessa asianosaisen on toimitettava erillinen hakemus, jonka perusteella tehtävä päätös koskee vain kyseistä oikeustoimea.

15 Voidaanko oikeusapu peruuttaa ennen kuin oikeudenkäynti on päättynyt (tai jopa periä takaisin oikeudenkäynnin päätyttyä)?

Tuomioistuin voi peruuttaa oikeusavun sekä oikeudenkäyntikuluista vapauttamisen että oikeudenkäyntiavustajan nimeämisen osalta, jos todetaan, että vapautuksen perusteena olleita seikkoja ei ole ollut olemassa tai ne ovat lakanneet olemasta. Molemmissa tapauksissa asianosaisen on maksettava kaikki sovellettavat maksut ja palautettava kulukorvaukset. Jälkimmäisessä tapauksessa tuomioistuin voi tosin velvoittaa asianosaisen tekemään näin vain osittain hänen tilanteessaan tapahtuneen muutoksen mukaisesti.

Vapautuksen peruuttamisen yhteydessä tuomioistuin voi määrätä tahallaan väärin ilmoitetun tilanteen perusteella oikeudenkäyntikuluista vapautetulle asianosaiselle enintään 1 000 Puolan zlotyn suuruisen sakon ja asianosaiselle, jolle on osoitettu tällaisen tilanteen perusteella tuomioistuimen nimeämä oikeudenkäyntiavustaja, enintään 3 000 zlotyn suuruisen sakon. Sakonmaksuveloitteesta riippumatta asianosaisen on maksettava kaikki hänelle kuuluvat sovellettavat maksut ja kulukorvaukset, tai tuomioistuimen nimeämän oikeudenkäyntiavustajan palkkiot.

Jos henkilö, joka hakee uudelleen oikeudenkäyntikuluista vapauttamista, on antanut tahallaan vääriä tietoja perhetilanteestaan, varallisuudestaan, tuloistaan ja tulolähteistään, tuomioistuin hylkää hakemuksen ja velvoittaa hänet maksamaan enintään 2 000 zlotyn suuruisen sakon.

Asianosaiselle määrättävää sakkoa koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta jäljempänä kohdassa 16 esitetyn käytännön mukaisesti.

16 Voiko oikeusavun epäämistä koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Kyllä. Oikeudenkäyntikuluista vapauttamisen tai tuomioistuimen suorittaman oikeudenkäyntiavustajan nimeämisen epäämistä koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta, myös siinä tapauksessa, että sen on tehnyt tuomioistuinlakimies (*referendarz sądowy*). Ennen muutoksenhakua on esitettävä pyyntö saada päätöksen kirjalliset perustelut viikon kuluessa päätöksen tiedoksi antamisesta. Muutoksenhakemus on tehtävä viikon kuluessa perustelut sisältävän päätöksen tiedoksi antamisesta, ja se on osoitettava päätöksen tehneelle tuomioistuimelle. Kirjallisia perusteluja koskevasta pyynnöstä tai tuomioistuinlakimiehen tekemää päätöstä koskevasta muutoksenhausta tai valituksesta ei peritä maksuja. Samanlaista menettelyä sovelletaan, kun aiemmin myönnetty maksuvapautus tai tuomioistuimen suorittama oikeudenkäyntiavustajan nimeäminen peruutetaan.

Henkilö, jolta on evätty maksutonta oikeusapua koskevan järjestelmän mukainen oikeusapu, ei voi riitauttaa tällaista päätöstä.

Lisätietoja

- Laki oikeudenkäyntikuluista siviiliasioissa, annettu 28. heinäkuuta 2005
- Siviiliprosessilaki, annettu 17. marraskuuta 1964
- Laki oikeusavusta Euroopan unionin jäsenvaltioissa käytävissä siviilioikeudellisissa menettelyissä ja oikeusavusta pyrittäessä asian sovintoratkaisuun ennen oikeudenkäyntimenettelyn vireillepanoa, annettu 17. joulukuuta 2004
- Komission päätös 2004/844/EY, annettu 9 päivänä marraskuuta 2004, oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset annetun neuvoston direktiivin 2003/8/EY mukaisen vakiolomakkeen laatimisesta oikeusapuhakemuksia varten
- Laki maksuttomasta oikeusavusta, maksuttomasta kansalaisneuvonnasta ja oikeustieteellisestä koulutuksesta, annettu 5. elokuuta 2015
- <https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc/npp>
- <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-dotyczace-przyznania-prawa-pomocy-w-postepowaniu-w-sprawach-cywilnych-prowadzonym-w-panstwach-czlonkowskich-unii-europejskiej>

- Yksittäisten alioikeuksien (*sądy rejonowe*) ja aluetuomioistuinten (*sądy okręgowe*) verkkosivustot

17 Keskeyttääkö oikeusapuhakemus vanhentumisajan kulumisen?

Oikeudenkäyntikuluista vapauttamista koskevan hakemuksen tekeminen tai vapautuksen epäämistä koskevaan päätökseen kohdistuva muutoksenhaku eivät periaatteessa estä vireillä olevan asian käsittelyä, paitsi jos kyseessä on hakijan vapauttaminen oikeudenkäyntikuluista kanteessa esitetyn hakemuksen johdosta tai ennen kanteen nostamista. Jos hakemus hylätään lopullisesti ennen asiakirjan maksamiselle asetetun määräajan päättymistä, maksamisen määräaika alkaa kulua uudestaan siitä päivästä, jona maksupyyntö on annettu tiedoksi, tai tietyissä tapauksissa, joissa asianosaista edustaa asianajaja tai oikeudellinen neuvonantaja, siitä päivästä, jona oikeudenkäyntikuluista vapauttamista koskevasta hakemuksesta tehty hylkäävä päätös annetaan tiedoksi. Mahdollinen samoihin olosuhteisiin perustuva uudistettu hakemus, joka koskee oikeudenkäyntikuluista vapauttamista, ei kuitenkaan enää vaikuta asiakirjan maksamääräaikaan.

Vastaavasti oikeudenkäyntiavustajan nimeämistä viran puolesta koskevan hakemuksen tekeminen tai nimeämisen epäämistä koskevaan päätökseen kohdistuva muutoksenhaku eivät periaatteessa estä vireillä olevan asian käsittelyä, paitsi jos hakemus on esitetty kanteessa tai ennen kanteen nostamista. Tuomioistuin voi kuitenkin keskeyttää asian käsittelyn siihen asti, kunnes hakemuksesta on tehty lopullinen päätös. Tällaisessa tilanteessa se voi olla määräämättä suullista käsittelyä tai perua suunnitellun istunnon tai lykätä sitä.

Jos tietty prosessitoimi edellyttää, että asianosaista edustaa oikeudessa asianajaja tai oikeudellinen neuvonantaja (mm. kassaatiovalitus, tuomion uudelleen käsittelyä koskeva hakemus, tietyt tuomioistuimen päätöksiä koskevat valitukset), hakemuksen esittäminen oikeudenkäyntiavustajan viran puolesta nimittämistä varten ennen tällaisen toimen toteuttamiselle asetetun määräajan päättymistä keskeyttää tämän määräajan kulumisen. Määräaika alkaa kulua uudelleen, kun hakemuksesta on tehty päätös, riippumatta siitä onko se hyväksytty vai hylätty. Mahdollinen samoihin olosuhteisiin perustuva uudistettu hakemus ei kuitenkaan enää vaikuta määräaikaan.

Lisätietoja

- Laki oikeudenkäyntikuluista siviiliasioissa, annettu 28. heinäkuuta 2005
- Siviiliprosessilaki, annettu 17. marraskuuta 1964
- Laki oikeusavusta Euroopan unionin jäsenvaltioissa käytävissä siviilioikeudellisissa menettelyissä ja oikeusavusta pyrittäessä asian sovintoratkaisuun ennen oikeudenkäyntimenettelyn vireillepanoa, annettu 17. joulukuuta 2004
- Komission päätös 2004/844/EY, annettu 9 päivänä marraskuuta 2004, oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset annetun neuvoston direktiivin 2003/8/EY mukaisen vakiolomakkeen laatimisesta oikeusapuhakemuksia varten
- Laki maksuttomasta oikeusavusta, maksuttomasta kansalaisneuvonnasta ja oikeustieteellisestä koulutuksesta, annettu 5. elokuuta 2015
- <https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc/npp>
- <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-dotyczace-przyznania-prawa-pomocy-w-postepowaniu-w-sprawach-cywilnych-prowadzonym-w-panstwach-czlonkowskich-unii-europejskiej>
- Yksittäisten alioikeuksien (*sądy rejonowe*) ja aluetuomioistuinten (*sądy okręgowe*) verkkosivustot

Päivitetty viimeksi: 28/04/2026

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.